

VESTNIK

NOTICIERO

Reg. Nac. de la
Prop. Intel. No. 659.805

X I I
10 - 1961

USTANOVITELJ VESTNIKA SVET. KAREL ŠKULJ

VESTNIK je glasilo slovenskih protikomunističnih borcev. Izdaja ga konzorcij, katerega v sedanjem poslovnem letu sestavljajo: Edi Škulj, predsednik, Gabrenja Vojko, ing. Anton Matičič, Potočar Anton; za Zvezo slovenskih protikomunističnih borcev, Cleveland, USA: Jakopič Marijan, Kranjc Danilo, Lekan Jože, Pleško Stane — pooblaščenec Vencelj Dolenc; za Društvo slovenskih protikomunističnih borcev, Buenos Aires: Dimnik Dušan, Jenko Jože, Prelog Miloš, Šušteršič Tone; upravnik Janez Kralj; urednik Pavle Rant.

Uredništvo in uprava: Ramón L. Falcón 4158, Capital Federal, Argentina. Naročnina: Južna Amerika 96.— pesov, odn. enakovrednost v dolarju, USA in Kanada — 2.50 dolarja letno, Anglija, Avstralija — 1 funt šterling, evropske države — 1.50 dolarja.

Editor responsable: Eduardo Škulj, redactor Pablo Rant. — Tiska Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, T. E. 33-7213, Bs. As., Argentina

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 659805 — „Vestnik“ es el Informativo de los Excombatientes anticomunistas eslovenos — „Vestnik“ is the voice of Slovenian anticommunist veterans.

Vsebina: Iz razgovora starešinstva DSPB s predsednikom NO (Pavle Rant) — Domobranstvo v Idrijskem kotu (Nace Hladnik) — Građivo k 27. marcu (Dr. Celestin Jelenc), Radivoj Rigler) — Paberki: Kaj je s Kardeljem? Rankovičev manifest o emigrantih — Brali smo: Kraljeva dediščina — Ljubimo svoj jezik (Joža Vombergar) — Društveno življenje
Urednikov bunker — Osebne novice

IZ RAZGOVORA STAREŠINSTVA DSPB S PREDSEDNIKOM NO

Vsem bralcem Vestnika je znano, da je bil konec julija mednarodni kongres kršč. dem. stranke v Čilu. Tega kongresa se je udeležil tudi predsednik NO dr. Miha Krek kot predstavnik CDUCE. Zvedelo se je, da se bo ob povratku ustavil v Buenos Airesu, pa so zato borci na svojem V. taboru sklenili, da se ga naprosi za skupen sestanek, na katerem bi navzoči stavili vprašanja o vseh perečih problemih. Do tega sestanka ni prišlo zaradi prekratkega bivanja predsednika NO v Buenos Airesu. Namesto tega se je del starešinstva DSPB podal 2. avgusta na Ramón Falcón, kjer je obiskal tamkaj mudečega se dr. Kreka ter mu ponovil želje za tak sestanek, kadar bi prišel za dalj časa v Buenos Aires. Dr. Krek se je za povabilo zahvalil in obljubil, da se bo z veseljem odzval, kadar do tega obiska pride.

Kakor vedno je tudi to pot, ko smo se zbirali k pozdravnemu obisku, bilo nekaj narobe. Buenosaireški vlak je namreč stavkal in tako smo se zbirali s precejšnjo zamudo. Radi bi bili prvi na vrsti, da bi dr. Kreku sporočili našo željo in ga kaj povprašali, pa smo prav zaradi stavke odlašali tako dolgo, da nas je bilo vsaj nekaj. Tako smo bili od vsega početka navzoči Rigler Radivoj, Pregelj Bogo, Prelog Miloš, Kralj Janez, Logar Nija, Dolenc Vencelj, Rant Pavle, v sredi razgovora sta prišla še starešina Ivan Korošek in tajnik šušteršič Tone. Zaradi stavke pa ni mogel prisostvovati Jenko Jože.

Po predstavitvi vseh navzočih je najprej dr. Krek dejal nekako tele besede v pozdrav borcem, s katerimi se je v Argentini prvič srečal:

„Prav iskrena hvala za Vaše povabilo, hvala tudi za današnji obisk.

Kaj naj Vam povem, Vam, borcem, ki predstavljate v tujini danes vse, ki so se tako odločno borili proti komunizmu? — Najprej to: držite skupaj, bodite enotni, vztrajni, odločni, pokažite tudi danes tisti elan, ki ste ga imeli, ko ste svoja življenja izpostavljali nevarnosti sredi komunistične revolucije. Potem tole: poiščite še druge, ki stoje ob strani, ali so se odmaknili, da boste spet eno samo junaško telo, borbeno kakor nekoč in vedno pripravljeno razkrinkavati nakane komunizma po svetu. Vsakdo v svojem okolju. Ne ustrašite se žrtev ne naporov in če bi vsi vetrovi bili proti Vam, vzdržite, saj se borite za pravično stvar. Bili ste borci v pretežkih okupacijskih in revolucijskih razmerah, ko so našo narodno svobodo tlačili fašisti, nacisti in komunisti. Branili ste dom in življenje pred komunističnimi roparji. Sedaj je naloga ista: svoboda naroda, sovražnik isti: komunizem. Vi pa ste sedaj svobodni Slovenci, kar tedaj niste bili. Oblika in sredstva borbe so sedaj druga, fronta se je razširila na ves svet. Vi ste po srcu in prepričanju ostali isti kot ste vedno bili: borci za svobodo svojega naroda in domovine.

Vsi smo tedaj hlapci Jerneji, ki vpijemo po pravici. Od nas vseh, posebej pa od Vas narod doma upravičeno pričakuje, da boste storili vselej

vse, kar sedanja narodno politično borbo krepi in ji daje prodornosti. Veterani tega naroda ste, v zmagah in porazih, slavi in ponižanju prekaljeni ljudje. Kot taki ste kot ustvarjeni piloti enotnosti in sloge, vztrajnosti in požrtvovalnosti, ki je v politični emigraciji stavljena na tako hude preizkušnje.“

„Gospodje, zdaj pa še Vi kaj povejte,“ je zaključil dr. Krek svoj nagovor. Oglasil se je najprej Prelog Miloš, ki je povedal, da sicer ni bil v sklopu slov. protikomunističnih čet, ampak pri srbskih dobrovoljcih, in da zato lahko še bolj naravnost prosi g. predsednika, naj bi ne zamudil nobene prilike, da ne bi v krogih, ki so mu dostopni, stalno dopovedoval, da se antikomunistična fronta v Jugoslaviji ni hotela vezati na nikogar, ampak da je pred seboj gledala samo komunistično nevarnost in posledice, ki bi s komunistično sužnostjo nastale.

Dr. Krek je v odgovor povzel naslednje: Verjemite mi, da niti ena prilika ni bila zavestno zamujena. Ne med vojno ne po vojni. Naj Vam za primer povem, da me je obiskal poslanik dr. Cankar z namenom, da prestopim na „partizansko“ stran, češ da so tam pravi borci. V daljših debatah in razgovorih, pa po kratkem premisleku zatem sem mu dejal: gospod doktor, v domovini je dvajset tisoč oboroženih fantov in mož, je toliko in toliko tisočev, ki enako mislijo, nikjer pa ni rečeno, da bi napačno mislili. In če oni vedo, da je tako prav, da drugače ne gre, potem ne morem drugega kakor reči: tam, kjer so oni, sem jaz. In na tem bom vztrajal. Preje in kasneje sem povsod in ob vsaki priliki dopovedoval, da domobranstvo ni nič drugega kakor samoobrambna in varnostna služba za obrambo ljudi in imetja. Pa se niso dali prepričati. Pomislite, da so tedaj zahodni zavezniki vedeli samo to, da imajo pred seboj hrvaški domobran, slovenske in slovaške domobrance, da so ti ljudje v nemških uniformah, da imajo delno nemško orožje, da pravno spadajo pod vodstvo ljudi, ki so šli ali sami k Nemcem ali so jih le-ti postavili. Takrat je zahodni svet preganjal samo Hitlerjevo Nemčijo. In kakor sem tedaj dobro vedel, da med moštvom ni ljudi, ki bi se ogrevali za nemško zmago, tako sem tudi vedel, da je kljub temu v zahodnem svetu sila slabo odjeknilo najsibo napadanje zaveznikov v časopisju ali revijah, prejemanje nemških odlikovanj in pa tudi takozvana prisega. Razumite me, gospodje, da so nam bile politično diplomatsko s tisto prisego posekane vse korenine, pa čeprav smo dobro vedeli, da so bili fantje in možje k prisegi prisiljeni. Zaveznikom se ni dalo dopovedati nič več.

Zatem je Pregelj Bogo vprašal, kako ni kljub vsemu vendarle bilo mogoče, da bi se preprečilo vračanje vojske po končani vojski.

Dr. Krek je k temu odgovarjal: Kakor se danes zgražamo nad tem groznim dejstvom, da je bilo deset tisočev fantov vrnjenih, tako tedaj, ko smo bili v emigraciji, nismo mogli verjeti, da bi bilo vračanje sploh mogoče. Sklepi Jaltške konference menim osebno niso bili še znani. Churchillov načrt med vojno je bil, da bi se zavezniške vojske izkrcale v Dalmaciji. Pri tem so računali samo na to, da pred seboj ne bodo imeli sovražno razpo-

loženih ne slovenskih ne hrvaških domobrancev in tudi ne drugih edinic protikomunističnih formacij na Balkanu, ampak samo partizanstvo pod Titovim vodstvom, ki je bilo v službi Moskve. Izkrcaje naj bi se torej izvršilo tako, da ne bi naleteli na partizane, in zasedanje nadaljevalo, da se ne bi motilo Moskve. Od tod, iz tega razloga tolika previdnost pri pripravah za izkrcaje na Balkanu. V tem duhu se je delalo, odn. lahko rečem, smo delali, vse do dne, ko so se veliki trije sestali v Jalti. Tedaj sta Stalin in Roosevelt, ki je neprimerno manj poznal evropske razmere kot Churchill, enostavno podrla vse Churchillove načrte in ideja o izkrcaju na Balkanu je padla v vodo. Tedaj pa so tudi dobili vsi zavezniki nalog, da ob končani vojni vrnejo vse vojake, ki so bili na ta ali oni način povezani odn. odvisni od Nemcev, v kraje, kamor spadajo. Tako so potem po končani vojni vrnili poleg slovenskih domobrancev tudi hrvaško vojsko, pa srbsko in slovaško, rusko in baltijske. Jasno je, da je danes ta ali oni na Zahodu prepričan, da je to bilo narobe, a tedaj so vsi mislili, da je tako pravilno. Pa tudi če bi vedeli odn. bi vedel, da domobranstvu odn. Slovenski narodni vojski grozi izročitev, ne bi mogel politično-diplomatično nič koristiti. Edino, kar bi mogel svetovati, bi bilo, naj bi narod zapustil domovino v civilnih oblekah, se razbežal ob prihodu na zavezniška tla na posamezne kraje in tako skušal uteči usodi.

Veliko govorjenja sem že slišal, je nadaljeval dr. Krek, da sem proti domobrancem, da se zanje nisem brigal, da nisem dovolj storil. Na vse to govorjenje morem reči samo tole: verjemite mi, gospodje, da sem v glavnem poznal in razumej vašo situacijo tedaj, da sem bil v duhu z vami, da sem bil prepričan, da branite najdražje, kar imamo Slovenci. A na položaju, ki sem ga tedaj imel, sem proti svojemu prepričanju, ki je bilo enako vašemu, vedno in vedno srečaval težkoče, preko katerih se ni dalo priti: za zaveznike je bilo merodajno samo to, da se je vse to formiralo pod vodstvom ljudi, ki so jih imenovali nacisti. To je bilo dovolj. Nihče ne bo tajil, da dr. Tiso n. pr. ni hotel najbolje svojemu narodu, da mu zveza z Nemci ni bila po srcu, da se nemške zmage ni veselil, a kljub vsemu so bili zavezniki za vse to slepi. Izročili so ga, da so ga doma ubili po končani vojni. Takšno je bilo takrat razpoloženje, takšna je bila cena Jaltskih dogovorov in odnosov med „zavezniki“.

Nadaljnje vprašanje je za tem stavil Janez Kralj. In sicer v zvezi z dejstvi odn. stanjem, ki je nastalo po sporazumu šubašić—Tito.

K sporazumu Tito—šubašić bi najprej dejal, je odgovarjal dr. Krek, tole: v angleškem parlamentu so imeli debato, v kateri je Churchill dejal med drugim: „Kar zadeva podpis tega dogovora, moram reči, da bomo merodajne vprašali, ali nanj pristanejo. Toda če nanj pristanejo ali ne, podpis bo izveden, ker takšni so interesi zavezniške politike.“ Mislil, da je to dovolj jasno. Dalje moram povedati, ne v svojo obrambo, ampak v potrditev dejstev, da sem izgubil sleherni uradni stik z zavezniškimi krogi kakor tudi z jug. vlado, ki jo je predstavljal dejansko samo šubašić, takoj potem, ko sem odšel s svojega poslaniškega mesta v Rimu, in to septembra 1944, na rojstni dan kralja Petra. Politika za Jugoslavijo se je torej po

sporazumu dirigirala drugod in mi vanjo nismo imeli vpogleda. Za nas je bilo jasno samo to, da zavezniki igrajo s Titom. Začetkom marca 1945 sva z dr. Živko Topalovičem dosegla zveznega oficirja vrhovne komande v Rimu, polkovnika Salis-Sewisa in mu v večurnem razgovoru podrobno obrazložila kakšen položaj je nastal v Jugoslaviji. Zlasti sva povedala, da pred komunistično morijo beže četniki in druge protikomunistične borbene formacije proti zapadu države in je pričakovati, da se jim bodo pridružili slovenski domobranci in bodo vse te edinice prišle v Avstrijo ali Italijo, da se zatečejo k zaveznikom. Povedala sva, da so to sami zanesljivi demokratično misleči ljudje, vojaki, ki so se borili in se bore samo proti komunizmu in rešujejo narod pred nasilji komunistične revolucije. Trdila sva, da bodo ti vojaki s svojimi častniki vred najsrečnejši, če jih bodo zavezniki uporabili v svojih nadaljnjih borbah proti nacistom in vsem sovražnikom in sva prosila, naj jih vrhovna komanda sprejme kot zavezniške ljudi in uporabi kot take. Tudi sva nakazala, da sva prepričana, da bodo ti ljudje pomorjeni, če jih dobe komunisti v roke. Polkovnik je bil toliko dober, da je najini izjavi sprejel na zapisnik in obljubil, da ga še isti dan pošlje vrhovni komandi v Caserto. Vse naše dopovedovanje ni nič zaleglo. Če se sedajle v zvezi z vašim vprašanjem vrnem še k misli, ki jo je podal gospod Prelog, moram reči tudi tole: vse mogoče variante smo poskušali pri zaveznikih, da bi dokazovali upravičenost obstoja oboroženih formacij. Vse zastoj. Šele leta 1949, ko je Severna Amerika odobrila vselitev beguncev druge svetovne vojne, sem v neki spomenici postavil načelo, da slovenski domobranci ne morejo biti šteti za pomožno silo nemške vojske iz naslednjih razlogov: 1) niso vedeli, da je bil Tito od zaveznikov imenovan za vrh. poveljnika oboroženega odpora v Jugoslaviji, 2) niso krivi, ako Titova propagandna služba ni mogla vsem podanikom Jugoslavije povedati, da je sedaj vrhovni poveljnik Tito, in 3) z zavezniške strani je bilo storjeno premalo, da bi se okupiranim narodom jasno povedalo, kakšno je zavezniško stališče. Dejstvo je, da je do konca vojne na splošno pri narodih Jugoslavije Tito bil poznan samo kot vodja komunistične revolucije in nič drugega. — Šele to formulacijo, je po kratkem premoru nadaljeval dr. Krek, so merodajne ameriške oblasti sprejele kot razumljivo. In šele po tem sprejetju je sleherni slovenski begunec dobil vselitveno dovoljenje za USA, pa čeprav je pri zasliševalni komisiji povedal, da je bil domobranec. To je bil, dasi je žalostna ta ugotovitev, edini argument, ki so ga zavezniške oblasti vzele na znanje in jih je zadovoljil. Pri vsem tem pa je vedno treba imeti pred očmi, da so se zavezniki tedaj borili samo proti Nemcem kot glavnemu sovražniku, zraven pa tudi proti vsem, kj so v kaki obliki zaviseli od nemškega reda v Evropi. Ko se je potem domobranska vojska znašla na Koroškem, je bilo za zaveznike merodajno samo to, da je o tej vojski od Nemcev postavljeni guverner trdil, da je njegova vojska. V dneh po končanju vojski ni bilo mogoče storiti ničesar.

Ponovno je stavil vprašanje Miloš Prelog in sicer v zvezi z različnostjo gledanja zaveznikov na eno in drugo stran. Navedel je kot primer župana nekega angleškega otoka v Kanalskem prelivu, katerega so menda Angleži,

če je prav informiran, pred nedavnim odlikovali, ker je v svojstvu občinskega upravnika za časa okupacije rešil toliko in toliko življenj.

Res je to, je potrdil dr. Krek, in dodal, da je pač pri tem vprašanju samo eno dejstvo: dotični župan je reševal angleška življenja. Kaj pa hočete proti taki logiki, takemu računu? se je vprašal dr. Krek. Angleži so zmagali. Odlikovali so tiste, ki so jim ostali zvesti v hudem. Pri nas so zmagali komunisti, kakor so zmagali po vsej vzhodni in večini srednje Evrope. Zmagali so torej naši sovražniki in delali z nami kot s premaganim sovražnikom. Čisto drugo bi bilo stanje, če bi bili zmagali mi, odnosno demokratične sile Slovencev, Hrvatov in Srbov. V tem slučaju bi ocenjevala medvojne dogodke in dejanja po zakonih redna, neodvisna sodišča. Prepričan sem, da nihče ne bi bil umorjen, ne obsojen ne da bi mu bil dokazan zločin, tisti, ki so branili narod in imetje, bi bili deležni narodne hvaležnosti in spoštovanja. Naša najnovejša zgodovina bi bila čisto drugačna. Komunisti so poleg tega morali pobijati. Potopiti so morali svojo revolucijo v potokih krvi, ker so vedeli, da v svobodnem narodu ne pomenijo nič in ne morejo ostati na oblasti. Zato so bila že med revolucijo uboj in umor njihova gesla. Tepen biti je hudo. Storiti pa moramo vse, da se to ne ponovi. In v tem je mnogo odgovornosti prav na nekdanjih borbih. In če boste obdržali takšno močno vero, kakor ste jo imeli nekoč, tisto silo in zagon kakor nekdanj, potem sem prepričan, da drugič tepeni ne bomo.

— — — — —

Blizu pol ure je trajal razgovor. Pred sobo čakajoči so že nestrpno pričakovali konca, ker so hoteli slišati referat predsednika dr. Kreka o sedanji svetovni situaciji. V tisti gneči naših rojakov, ki se je nabrala, je nekdo vprašal, kaj neki borci toliko časa delajo. In našel se je mlad fant, Svetlin po imenu, ki je dejal: „Najbrž prosijo za orožje.“ Navzočim se je pripomba zdela dobra šala, a ko bi bil kdor koli od nas med njimi navzoč, bi odgovoril: res je, za orožje smo prosili, za orožje resnice, ker tisto iščemo. Pri najvišjem v naši emigraciji pa pri najnižjem: pri vseh. Z resnico bomo korakali naprej. In v tem nam Bog pomagaj!

— — — — —

Pa še ta dodatek: soborci so me po končanem razgovoru naprosili, naj bi vsebino razgovora popisal. Ker prej nisem bil na to pripravljen, me je prošnja iznenadila. Napisal sem, hkrati pa poslal predsedniku NO, da še on pregleda, ako bi kakšna beseda po njegovem spominu bila preveč, kakšna premalo.

Pred vami je danes poročilo, ki ga je predsednik NO dr. Krek pregledal in odobril. In kot tako spada v vrsto pričevanj, ki so nam potrebna, da končno pridemo do čiste resnice: brez ihte, sovraštva, podtikanja in maščevalnosti. In še nekaj: vsa vprašanja, ki jih bo uredništvo prejelo v tvezi, bodo dostavljena predsedniku NO. In potem tudi objavljena.

Pavle Rant

DOMOBRANSTVO V IDRIJSKEM KOTU

(Nadaljevanje)

Glede prehrane smo medtem uredili z nemško komando v Idriji, da nam bodo živež vozili oni iz Ljubljane in ga nam vsakokrat puščali v Godoviču. Število obrokov je bilo neomejeno. Če smo prosili za 100 mož, so nam pripeljali za sto mož, če pa smo prosili za dvesto, so nam poslali za dvesto mož.

V Idriji so poveljevali sami stari avstrijski oficirji iz prve svetovne vojne, ki so bili že prestari za fronto. Za Hitlerja in njegovo novo Nemčijo niso kazali nikakega navdušenja. Glavni poveljnik pa je bil povrh še velik prijatelj Slovencev; v okolici Idrije je bilo nekaj starejših mož, ki so z njimi skupno služili cesarju Francu Jožefu. Ti so si med seboj vse povedali in tudi marsikateremu Slovincu rešili življenje. V takem okolju z Nemci v Idriji nismo imeli nikakih težav. Ponudili so nam tudi, da bi njihova intendantca uredila vse potrebno glede družinskih doklad naših domobrancev, česar pa z ozirom na našo intendantco v Trstu nismo mogli sprejeti.

Da ohranimo trdno zvezo z SNVZ, smo glede opreme in plač ostali odvisni od Postojne. Morda bi od Nemcev dobili kaj boljšega, toda tujec je tujec in dalje od skupnih interesov se ne kaže vezati z njim.

Glede orožja in municije pa ni bilo problemov, ker smo ga dobivali od partizanov, ki so bili naši najbližji sosedje. Od vsakega spopada smo se vrnili z njihovimi mitraljezi, težkimi in lahкими, in tudi kak nahrbtnik municije so nam vedno pustili.

Posadka se je medtem številčno množila. Prihajali so posamezniki, ki so bili doslej pri domobranci na kranjski strani in tudi tisti, ki so bili pri SNVZ v Klani in Postojni, so si izprosili, da so bili prestavljeni na našo postojanko. Prišlo je tudi več fantov iz Žirov in Poljanske doline. Vsi ti so bili nemški mobiliziranci, pa so porabili svoj dopust, da so odvrgli nemško vojaško suktnjo in prestopili k nam. Ker so bili njihovi domači kraji v predelih zasedenih po partizanih, jih nemške oblasti niso iskale, niti njih domačih preganjale.

Spremenili so samo ime in dobili smo jim nove osebne izkaznice. Kljub anonimnim ovadbam, da skrivamo nemške vojaške ubežnike, nam Nemci niso mogli ničesar.

Ker je bila domobranska posadka v Rovtah številčno premočna, so tam odpustili od domobranstva vse, ki so njih domovi bili v bližini stare jugoslovanske-italijanske meje. Vsi ti so takoj pristopili k nam in povečali naše število.

V Postojni so naše številčno naraščanje vzeli z veseljem na znanje in nam sporočili, da bodo takoj poslali poveljnika, kakor hitro bo toliko moštva, da ga bo dovolj za samostojno četo.

Ker nas je bilo koncem maja že preko sto, partizani pa so si še vedno upali uporabljati cesto, ki je držala iz Cerkljanskega preko Gore na Zalo in v Trnovski oziroma Cesarski gozd, smo ustanovili novo posadko na Gorah nad Idrijo. Polovica moštva je odšla tja, druga polovica pa je ostala na Veharšah.

Ljudje so bili prihoda domobrancev zelo veseli. Na splošno smo bili povsod lepo sprejeti, celo pri tistih, ki so bili s srcem za partizane. Če pa so jim vzeli kravo iz hleva, so pa takoj pritekli k nam, naj tečemo za partizani in jim priženemo kravo nazaj.

Da bi videli, kako so idrijski meščani razpoloženi do domobrancev, smo za konec junija pripravljali propagandni pohod na Idrijo.

Prosili smo za sodelovanje SNVZ v Postojni, domobranski bataljon v Logatcu, posadko v Rovtah in drugih obmejnih krajih. Propagandni odsek pokrajinske uprave v Ljubljani nam je poslal govornike za to priliko.

Tako se je na dan sv. Petra in Pavla zbralo na Veharšah preko 500 domobrancev in narodnih stražarjev.

Poveljnik iz Postojne je prinesel odlok o ustanovitvi 4. čete SNVZ s sedežem na Veharšah in zame imenovanje za poveljnika z vsemi oficirskimi našitki in naveski.

Strumno smo vkorakali tisti dan v Idrijo. Že prepevanje slovenskih koračnic iz stotin slovenskih grl je razgibalo dobrosrčne Idrijčane. Nismo naleteli na prazne ulice in zaprta okna, kot so nekateri pričakovali.

Po maši v veliki farni cerkvi smo naredili javno zborovanje na trgu pred cerkvijo. Radovednost Idrijčanov je bila večja kot njih pripadnost OF. Zato je bilo prisotnih kar precej ljudi. Govorniki so porabili priliko in bolj udrihali po tistih, ki na tihem podpirajo OF, kot pa po partizanih v gozdovih.

Potem so bile vse idrijske gostilne in hoteli polni domobrancev, ki so se gostili z idrijskimi žlikrofi in delali poklone idrijskim zjalam (dekletom).

Tisti dan smo tudi ugotovili, na koga smemo računati, če bi kdaj ustanavljali posadko v Idriji.

Za enkrat smo pustili samo enega domobranca, bivšega nemškega vojaka in našega podoficirja, da bi imeli ljudje na nemški komandi nekoga, ki bi zanje posredoval in da bi bili na tekočem glede raznih anonimnih ovadb, ki so se jih posluževali Ofarji in tudi nekateri zasebniki, ki bi radi spravili v kraj svoje nasprotnike.

Pozneje smo poslali v Idrijo celo desetino vojakov. Tudi njih naloga je bila bolj informativna in propagandna. Stanovali so v prostornem idrijskem gradu.

V Črni vrh

Že ob prvem obisku ob priliki ustanovitve domobranske posadke na Veharšah smo Nemce v Idriji informirali, da mislimo na ustanovitev domobranske posadke tudi v Črnem vrhu. To je za mestom Idrija v vsem idrijskem kotu največji kraj, ki leži ob cesti v Vipavsko dolino tik pod klancem, kjer se prične cesta dvigati proti gorskemu prelazu, po katerem se preko Cola pride v Vipavsko dolino. Za časa Italijanov se je Črni vrh zelo povečal, ker so ga smatrali za letoviški kraj.

S strateškega stališča je bil Črni vrh slab, da slabši ni mogel biti. Posadka, ki bi štela manj kot 200 mož, bi se v njem težko držala dolgo časa. Poleg tega, da leži pod hribom, je bilo nevarno tudi zaradi bližine Trnovskega gozda, v katerem so se križale številne vojaške ceste, po katerih bi partizani lahko pripeljali tudi težje orožje in napadali z njim.

Načrt, ki smo si ga zamišljali na Veharšah, je bil sledeč:

Ustanoviti najprej na sredi med Godovičem in Črnim vrhom na malem naselju postojanko, ki bi zbirala vojaštvo in pripravljala vse potrebno za posadko v Črnem vrhu.

Posadko bi lahko branilo kakih 50 mož, ker je bil položaj ugoden.

Ko pa bi imeli dovolj moštva in orožja, bi posadko prenesli v sam Črni vrh, toda istočasno zasedli tudi italijanske vojaške bunkerje vrh črnovrškega klanca.

S tem bi bil Črni vrh zavarovan pred resnim napadom. Obenem pa bi bila dana možnost ustanovitve posadke na Colu in uporabljanje ceste proti Ajdovščini, kjer se je medtem že tudi ustanovila domobranska posadka.

S tako mrežo posadk bi lahko omejili partizane na njihova gnezda v Trnovskem gozdu in bi jih hodili tja preganjat, kadar bi nam okoliščine to narekovale.

Julija meseca je misel na posadko v Črnem vrhu že toliko dozorela, da so iz Trsta poslali poveljnika nove čete s sedežem na Črnem vrhu in tudi nekaj vojakov domačinov iz Črnega vrha.

Poveljnik Jakoš in korajžni fantje, ki so prišli z njim, so se nastanili na Veharšah in pričeli pripravljati vse potrebno za skorajšnji odhod na novo postojanko.

Precej domobrancev iz okolice Črnega vrha, ki so bili začasno v Hotedršici, je bilo zapisanih, da bodo koj prvi dan člani nove postojanke. Število vseh, ki bi imeli iti v Črni vrh, se je sukalo okrog šestdeset. Orožja so nekaj prinesli s seboj, precej lahkih in težkih strojníc pa smo jim lahko odstopili mi.

Obljubili smo jim tudi en vod vojakov, ki bodo vsako noč prišli v Črni vrh, ali pa patroljirali kje v bližini, da bodo takoj na razpolago, če bi bilo potrebno.

Tako smo se proti koncu julija spustili na pot in ustanovili posadko na Črnem vrhu. Še sedaj ne morem pozabiti veselih obrazov, s katerimi so nas sprejeli Črnovršci. Poleg varnosti tistih, ki so čutili z nami, je bil doslej tudi vsem zagotovljen živež na nakaznice po uradnih cenah. Idrijska občina je namreč dajala živila le tistim, ki so živeli v območju domobranske ali nemške postojanke.

Misel, ki se je porodila na Veharšah, da bi najprej ustanovili posadko na sredi poti pri Klavžarju, pa ni uspešla. Vojaki domačini so bili vsi za to, da se takoj zasede Črni vrh in pri tem je ostalo. Tudi misel na stalno zasedo vrh gore je navduševala samo tiste, ki so mislili po vojaško. Predno smo se vrnili na Veharše, je poveljnik zadržno obljubil, da bo bunkerje vrh gore zasedel.

Od tedaj smo vsak večer pošiljali en vod vojakov v Črni vrh, ker smo pričakovali takojšnjega napada od partizanov.

Partizanom je bila posadka trn v peti. Napadli pa je niso takoj, kakor smo pričakovali. Morda prav zaradi tega poveljnik ni mogel prepričati nekaterih vplivnih Črnovrščanov, ki se jim je zdela zasedba bunkerjev vrh gore nepotrebna. Zanašali so se na lastno korajžjo in pa na to, da je prva in največja nevarnost že minila.

Poleg tega smo prav tisti čas dobili od SNVZ v Trstu naredbo, ki je bila samo prepis ukaza vrhovnega nemškega poveljstva za Jadransko Primorje, da je s partizani vzpostavljeno premirje. Če se srečamo, naj se medsebojno ne napadamo in le če smo napadeni, se lahko branimo. (Bo še)

29. OKTOBER

Naj je različnost mnenj še tako pestra in možnosti prijemov skorajda neomejene, vendarle smo si vsi Slovenci edini v tem, da je vsakoletno praznovanje 29. oktobra spominjanje dne, ko smo se Slovenci po tisočletnem suženjstvu osvobodili. Za ves narod bi moralo veljati: pot navzgor, na kateri je temeljni kamen proglasitev naše samostojnosti po končani prvi svetovni vojski, še ni končana. Nekje v daljavi je dan, ko bomo spet svobodni na zemlji dedov in očetov zapeli iz vsega srca najlepšo hvalnico, visoko dvigajoč našo trobojnico, katere barv nismo nikdar pozabili in nikdar izdali.

GRADIVO K 27. NARCU

Cenjeni g. urednik!

Kdor hoče razumeti, kaj je 27. marec, mora poznati 25. marec.

Tega dne je takratni predsednik jugoslovanske vlade Dragiša Cvetković na Dunaju sklenil s Hitlerjem in Mussolinijevo Italijo tri dogovore:

1. Dogovor o nekaterih uslugah, zlasti glede prevoza preko Jugoslavije, ki jih je jugoslovanska vlada priznala Hitlerju za njegov predstojeci napad na Grško v pomoč Mussoliniju, ki mu je takrat grozila nevarnost, da ga bodo Grki vrgli celo iz Albanije.

2. Dogovor o vstopu Jugoslavije v Trojni pakt in

3. Dogovor o Solunu,

S prvim dogovorom bi Jugoslavija opustila dotedanjo dobrohotno nevtralnost do Grške in stopila na stran Nemčije in Italije. Vse jugoslovansko javno mnenje je stalo na strani Grške, ki je bila po balkanskem paktu z Jugoslavijo tudi v nekem zavezniškem razmerju. Ta dogovor se je upiral čutu pravičnosti in zvestobe. Vendar bi se z ozirom na tedanji naš težavni položaj, ko je Hitler obvladal že ves evropski kontinent, in z ozirom na naše ne preveč konsolidirane notraje razmere mogel, če že ne odobravati, vsaj razumeti in morda tudi požreti.

Drugi dogovor o vstopu Jugoslavije v Trojni pakt je bil izključno načelnega in političnega značaja. Ni imel nobene konkretne, stvarne vsebine. Obstojal je iz enega samega paragrafa, da „pri izgradnji novega reda v Evropi Jugoslavija priznava in spoštuje vodstvo Nemčije in Italije.“

Ta dogovor ni bil mednarodna pogodba, kakor se običajno sklepajo med neodvisnimi državami. Z njim bi se bila Jugoslavija izneverila svobodnim narodom in podvrgla totalitarnosti nemškega nacizma in italijanskega fašizma. Kaj takega noben narod in nobena država, ki hoče ostati svobodna in kaj drži nase, brez boja ne bi mogla sprejeti.

Tretji dogovor o Solunu ni bil sklenjen v obliki mednarodne pogodbe, temveč z izmenjavo pismenih izjav, ki niso bile namenjene za objavo. Vso perfidnost totalitarizma dokazuje dejstvo, da sta Nemčija in Italija ob napadu na Jugoslavijo objavili ta dogovor in s tem razgalili ljudi, ki so jima s podpisom pogodbe izkazali svoje zaupanje in ki so bili samj žrtve 27. marca in zanj ne nosijo nobene odgovornosti.

Dopis, ki ga je italijanski zunanji minister Galeazzo Ciano pisal Cvetkoviću, se je — kakor objavlja londonska Naša reč v šte. 117 — glasil tako:

„Galeazzo Ciano, minister zunanjih poslov fašistične Italije, 25. 3. 1941, v XIX. letu fašističnem dobe, — predsedniku jugoslovanske vlade Cvetkoviću:

Ekscelenca, V zvezi z razgovori, ki so se vodili o danes objavljenem pristopu Jugoslavije k Trojnemu paktu, čast mi je, da Vam v imenu kraljevske vlade (italijanske) s tem potrjujem sporazum med vladami osovinskih sil in jugoslovansko vlado o sledečem: Ob priliki novega razmejevanja na Balkanu se bo upošteval interes Jugoslavije na teritorialni zvezi z Egejskim morjem z

razširitvijo njene suverenosti nad mestom in pristaniščem Solun...“

Izkušeni moški vedo, da se ženska vda — ali iz ljubezni — ali ker je „posiljena“ — ali proti plačilu.

Nihče ne bo trdil, da se je Cvetković podvrgel Hitlerju in Mussoliniju iz ljubezni. Simpatije do nacizma in fašizma je v Jugoslaviji kazal samo Milan Stojadinović. Noben zagovornik pakta z dne 25. marca še ni branil njegove vsebine, ker so se ga vsi sramovali. Opravičujejo ga z odločno — človeško razumljivo in simpatično — željo kneza Pavla, da da bi kot dober varuh mladoletnega kralja držal Jugoslavijo izven vojne vsaj do njegove polnoletnosti. Branijo pakt tudi z naivno makiavelistično, da bi Jugoslavija, ko bi se vojna sreča preokrenila, izskočila iz pakta in se spet vrnila med svobodne narode. Pred vsem pa nam skušajo dopovedati, da se je vlada vdala samo strahovitemu pritisku od strani Hitlerja. Kar pa ni prepričljivo, ker je Hitler takrat imel velik respekt pred jugoslovansko vojsko, spominjajoč se srbske vojske iz časa prve svetovne vojne.

Da pa ni bil samo strah pred Hitlerjem zadostni vzrok za vstop v Trojni pakt, postavlja izven vsakega dvoma tretji dogovor, ko je jugoslovanska vlada za svoj pristop zahtevala in tudi sprejela nagrado v obljubi Soluna.

Kar pomeni za Slovence Trst, pomeni Solun za sedanji mladi in neuravnoteženi macedonski nacionalizem. To pa ni opravičilo, da bi Jugoslavija smela za Solun prodati svojo dušo.

V krvavi tragediji, ki smo jo preživelj v teku druge svetovne vojne, imamo v svoji bilanci na aktivni strani tri postavke, ki bodo za vselej ostale v naše dobro zapisane v zgodovini:

1. Nastop Draže Mihajlovića;
 2. v našem domačem krogu pojav št. Jošta;
 3. 27. marec, ki bo za vso bodočnost sam od sebe kot absurdne odbijal od nas vse klevete, da smo bili kolaboracionisti nacistov in fašistov.
- Ne morem razumeti logike, naj bi bil 27. marec zločin.

Dr. Celestin Jelenc

Don Torcuato, 26. 8. 1961.

Gospod urednik!

Sodim za primerno, da se v rubriki „Gradivo k 27. marcu“, ki ste jo odprli v avgustovi Vestnikovi številki, ponatisne mnenje g. D. Pleničarja o tem dogodku, ki ga je podal v poročilu „Misli ob Zborniku“, objavljenem v „Klicu Triglavu“, štev. 265, in ki ga je v izvlečku prinesla tudi Svoboda Slovenija (Leto XVIII, štev. 34).

V tistem delu poročila, ki se nanaša na razpravo dr. Frida Pogačnika o pristopu Jugoslavije k Trojnemu paktu, pravi g. Pleničar:

„Nedavno objavljenj Hitlerjev testament priznava, da ga je operacija na Balkanu stala vojno.. Ta operacija bi mogla biti krajša, če ne bi

bilo jugoslovanske avanture po 6. aprilu. V tej zvezi se torej 27. marec pokaže v drugi luči, čeprav se pučistom tedaj najbrž niti ni sanjalo, kaj dejansko počno. Odlično pa je, da je pisec objavil zaključek pok. dr. Kuharja po obisku Nemčije, kaj je usojeno slovenskemu narodu. Ker lunatik Hitler ni imel navade držati danih besed, si lahko konkretno predstavljamo, kaj bi se zgodilo z nami, če bi Hitler zmagal v Rusiji. Tistih nekaj tednov, ki ga je zavleklo v rusko zimo, nas je dobesedno rešilo kot narod. — Da je, — izven Beograda — po izvršenem puču „v drugih delih države v glavnem vladal mir“, lahko piše samo tisti, ki tedaj ni doživljal manifestacij po vsej Sloveniji. šibka je trditev, da so od naroda izvoljeni predstavniki sklenili pristop k paktu. Parlament za to sploh vprašan ni bil. Praktično smo bili brez njega!

Dr. Pogačnik tudi ne ve, v kakšnem „zосу“ se je tedaj nahajala Anglija. Na vojno je bila popolnoma nepripravljena. Njihove Home Guard enote so imele po nekaj zastarelih pušk, večinoma pa je bila „oborožena“ s palicami, na katerih so imeli pritrjeno kakšno šilo, da bodo „bezali“ padalce, ki so jih čakali. Le „Molotovih koktajlov“ so imeli pripravljenih dovolj. Ob takšni mizeriji je bilo torej mogoče pričakovati kakršno koli vojaško pomoč od Anglije. To sicer po eni strani krepí tezo, da bi morali ostati nevtralni, ker sami nismo bili v stanju voditi lastno vojno; po drugi strani se zdi jugoslovanska žrtev, ki je bila politično naravnost kriminalno neizkoriščena, nujna cena, da smo se kljub groznim žrtvam ohranili kot narod.“

S svoje strani bom dodal, kar sem svoj čas bral v švicarskih časopisih: da je načelnik operacijskega oddelka nemške vrhovne komande (OKW) Jodl na procesu v Nürnbergu (kjer je bil obsojen na smrt in obešen) izjavil, da je jugoslovanski puč Nemcem pokvaril operacijske načrte in da se je napad na Sovjetsko zvezo zaradi tega začel pozneje, kot je bilo predvideno, kar je bilo usodno. Ko bi se bil napad začel nekaj tednov prej, bi Moskva padla pred začetkom zime, tiste izredne zime. To pa, da bi bil dogodek, ki bi vojni dal drugačen tok in konec, kot ga je imela.

Kako je naš 27. marec Nemce živo zadel, se je odražalo v njihovem ravnanju z jugoslovanskimi vojnimi ujetniki, zlasti oficirji. Z zaničevanjem so nas imenovali „Vertragsverbrecher“ in nas šikanirali na vse mogoče načine. Tako nam je bilo v nasprotju s Haaško konvencijo zapovedano, da moramo vsi, tudi naši generali, pozdravljati vse njihove čine od Sonderführerja (višjega narednika) naprej. Ko ne bi bilo paketov iz Srbije, bi od lakote pomrli.

Še nekaj bom pripomnil k 27. marcu, kar se na splošno pozablja: 27. marcu se imamo zahvaliti Slovenci in Hrvati za tisto naše narodno ozemlje, ki je bilo pod tujo oblastjo in ki nam je po drugi svetovni vojni bilo vrnjeno, kajti 27. marec nas je postavil na stran Zaveznikov, ki so vojno dobili.

Mislím, da ne bo nikogar med nami, ki bi to tolmačil kot nagrado za Titovih „Sedem ofenziv“, saj je znano, da so nam barbarstva Titovih partizanov zapravila Trst, Gorico in Koroško.

Radivoj Rigler

P A B E R K I

KAJ JE S KARDELJEM?

Kakor poroča angleški časopis Sunday Telegraph, je bil Kardelj pred časom neuradno na obisku v Londonu. Kakor pravijo, naj bi se prišel zdraviti zaradi rane, ki jo je dobil po nesreči na nekem lovu. Pri vsem tem je pa najbolj zanimivo to, da zadnje čase titovski listi o Kardelju sploh nič ne pišejo, da tudi niso nikjer navedli njegove čestitke Titu za rojstni dan itd. — Kakor poročajo nekateri listi, med njimi Hrvatska Zora iz Monakovega, naj bi vzrok Kardeljevemu zatonu bil polom nekaterih načrtov, ki so bili Kardeljevega izvora. — Naj bo, kakor hoče, vsekakor bo „moj Edi“, kakor je oče o njem ponosno govoril pred leti, šel v zgodovino Slovenije in Jugoslavije kot najbolj klasičen internacionalec, kot najbolj zvest pripadnik čaršije, kot najbolj okruten uničevalec slovenskega naroda.

Morda se bo spomnil vrst, ki jih je napisal, ko je Varnostna služba OF odn. KP ustrelila na Ježici časnikarja Straha namesto župana Severja, ker sta Kidričeva in Kraigher napačno razbrala šifre. Če se jih ne spomni, bi bilo prav, da bi jih Jaka Štular, urednik Tovariša, zabeležil — da govorimo po južno — v rubriki zgodovinskih reminiscenc!

RANKOVIČEV MANIFEST O EMIGRANTIH

Naj se s pravnimi nerednostmi v Rankovičevem razgovoru s časnikarji — mimogrede: razgovor je bil predhodno naročen in tako vprašanja kakor odgovori že pripravljena — ukvarja slovenski tisk, ki pogosteje izhaja kot Vestnik. Za bralce le-tega bi dodali samo željo, ki jo je izrazil eden od naročnikov: ker v „domovini vidijo, da se večina odloča za sedanjo Jugoslavijo“, kot pravi Ranković, naj bi vsi bralci od sedaj naprej pridno izrezavali iz svobodnega tiska vse, kar se jim zdi, da bo bralce doma zanimalo, in naj bi te izrezke pošiljali na naslove 1) najbolj merodajnih terencev v svojem kraju, 2) na naslove vodilnih mož v posameznih krajevnih in okrajnih odborih, 3) na naslove vseh znanih jim zasebnikov. — Če bodo doma koga zaradi tega prijeli, naj se sklicuje na sodelovanje z emigranti v svrhu poglobitve stikov. — Predlog bralca ni slab in če bi ga uresničili, stavimo, kolikor hočete, da se bo proračun za uradnike na pošti in pri milici povečal...

Svobodna Slovenija je 17. avgusta objavila izvlečke iz znanega Rankovičevega razgovora s časnikarji o emigrantih. Teden dni kasneje je Miloš Stare v uvodniku: Priznanje slabosti med drugim ugotovil:

„Te Rankovičeve izjave so bile glas človeka, ki je razočaran nad lastno ideologijo. Glas človeka, ki bi rad zbrisal sramotno preteklost tisočev in tisočev grobov in množičnih pokoljev. Glas človeka, ki bi hotel, da bi mi izseljenci priznali, da smo v svetu zaradi „lažne sovražne propagande“, ne pa zato, ker smo odklonili komunizem. Rankovičeva

izjava pa tudi dokazuje, da živa in cvetoča rast izseljenskega življenja v svobodnem svetu komunistične veljake tako moti, da pripisujejo uspehom komunističnega režima že samo dejstvo, če kak izseljenec vzame na njihovem konzulatu potni list. To označuje Ranković kot posledico „ugleda, ki si ga je pridobila Jugoslavija“. Če pa izseljenec-upokojenec gre n. pr. na jugoslovanski konzulat in prosi za rojstni list, da more dobivati pokojnino, se je po Rankovičevem mnenju ta izseljenec „začel otresati zablod o svoji domovini in postopoma obračati hrbet peščici vojnih zločincev in sovražnikom Jugoslavije“.

Jugoslovanski komunistični režim je sprožil novo ofenzivo proti izseljencem po vseh kontinentih. Rankovičeve izjave so del te ofenzive. Vnaprej povemo: Tudi ta ofenziva bo brezuspešna. Brezuspešna zato, ker je komunistični režim v Jugoslaviji kljub vsej oblasti, ki jo ima, tako slaboten, da rojaki tam ne smejo poznati resnice, in da je svoboden izseljenski tisk tako nevaren komunističnim oblastnikom, da ga v domovini ne smejo brati, da so stiki z nami izseljenci še vedno povod sumničenj in zasliševanj. Brezuspešna pa bo ta ofenziva tudi zato, ker komunistični vodniki nočejo uvideti, da je svet v osnovi razdeljen v dvoje: Ali krščanstvo ali materializem. Ali priznanje človeškega dostojanstva ali moderno suženjstvo. Ali svoboda, ali tiranija. V teh in takih osnovah ne poznamo ne nevtralnosti, ne kompromisov!“

SPOMINSKA MAŠA

V nedeljo, 3. septembra, je bila v osrednji slovenski kapeli v Buenos Airesu spominska maša za pokojna generala Leva Rupnika in dr. Hacina Lovra ob 15-letnici njune smrti. Sv. mašo je daroval č. g. direktor Anton Orehar, ki je imel tudi spominski maši primeren nagovor. Maše so se poleg ve-

čine odbora DSPB s starešino Ivanom Korošcem na čelu udeležili tudi bivši vrhovni kurat Slov. domobranstva profesor dr. Ignacij Lenček, oficirji Miha Benedičič, Stane Bitenc, Viktor Berlot in drugi, poleg lepega števila nekdanjih borcev. Soprogo in hčer pokojnega generala je zastopal dr. Stanko Kociper.

**ČE VAM JE VŠEČ, DA JE VESTNIK PESTER — SODELUJTE
S PRISPEVKI, POŠILJAJTE ZAPISKE IZ BOJEV, JAVLJAJTE
NOVICE — TAKO BO ŠE BOLJ PESTER! IN ŠE NEKAJ —
SPOROČAJTE NASLOVE NEKDANJIH BORCEV, KI GA ŠE NE
PREJEMAJO. — HVALA!**

BRALI SMO

KRALJEVA DEDIŠČINA

(Nadaljevanje)

Bolgara Kerin in Kralj ter Anton in Stana Godina so bili med marseillsko skupino. Godina je izbral kraj, kjer naj bi bil kraljev avtomobil na najožji cestni točki ob slovesnem vhodu v Marseille in kjer naj bi morilci čakali. 9. oktobra zjutraj sta Kerin in Kralj šla v hotel k Godini, kjer je Stana izročila obema orožje, skrito v postelji: po dve bombi in dva revolverja za vsakogar. Kvaternik in Godinova dva so potem takoj odšli v Turin k Paveliću, kjer so čakali novic. Kerin in Kralj sta se vrnila v svoj hotel, malce pojedla pa liter konjaka popila na korajžo. Težko oborožena sta neopaženo prišla skozi marseillske množice in dospela do določenega jima mesta. Tik ob pločniku je stal Kerin, za njim pa Kralj, čakala sta na prihod spreveda. Verjetno je, da je Kralj imel nalogo ustreliti Kerina, ako mu ne bi uspelo pobegniti. Ko pa je Kerin zločin izvršil, je Kralju uspelo izmuzniti se v svoj hotel, kjer je pustil obe bombi in oba revolverja, kar so kasneje našli. Utekel je, odnesel pa svoj revolver, vse do Fontainebleauja. Tam ga je ustavila policija in zahtevala papirje. Pokazal ji je potvorjen; češki potni list, v hipu pa izgubil živce, stekel v bližnji gozd in — policija je začudena obstala. Po dveh dneh ga je lakota prisilila, da je prišel iz gozda in bil aretiran v Melunu. Obsojen je bil na dvajset let prisilnega dela.

V preiskavi, ki je sledila, je bilo potrebno silno previdno obravnavati vlogo fašistične Italije pri umoru mojega očeta, da ne bi sprožili vojske. Tako je odgovornost Madžarske za zločin bila izraziteje poudarjena kakor Italije v vseh poročilih, kljub dejstvu, da je vsa ustaška organizacija živela z italijanskim denarjem in da je ves atentat podpirala laška ambicija — razbiti jugoslovansko državo.“ (42/3)

Da bi se uredile razmere, je jug. vlada ponudila italijanski, naj bi se ustaši, ki se žele vrniti domov, prijavili, kajti doma se jim ne bo nič zgodilo. Takih vrnitev je menda nekaj bilo. Zato piše Peter II.: „Po podpisu srbsko-hrvatskega sporazuma v avgustu 1939 je repatriacija prenehala. Med Hrvati v Italiji se je razširil glas, da dr. Maček nj za njih povratek domov in pa da se bodo mogli vrniti samo z revolucijo in pod Pavelićevim vodstvom. Italijani so spričo srbsko-hrvatskega sporazuma vsi nesrečni ponovno pričeli ščuvati Pavelića, da bi povzročil nezadovoljstvo med Hrvati in težave med Zagrebom in Beogradom. Pavelić je bil tega samo vesel. Odšel je v Lucco poleg Pise in začel z akcijo s pomočjo nekdanjih sodelavcev. Vse pa je bilo opravljeno v največji tajnosti, kajti berlinska politika je bila proti kakršni koli akciji proti Jugoslaviji.“ (44)

6. septembra (1940) — na moj 17. rojstn dan sem postal podporočnik in dobil uniformo letalskega oficirja (k sreči brez ovratnika, ki ga je

imela vojska). Isti dan sem odkril spomenik svojemu očetu. To je bila prva uradna ceremonija, pri kateri sem osebno sodeloval in bil sem zelo ponosen. S stricem sva se peljala po glavni cesti v Ljubljani proti središču mesta — na trg pred univerzo, kjer je bil postavljen spomenik. Tam sta nas pozdravila slovenski ban in ljubljanski župan. Na kratko sem se jima zahvalil za pozdravne besede. Zatem sem odkril spomenik... kasneje so ga Italijani podrli, ko so zasedli Slovenijo. Bilo je to prvo dejanje nasilja tamkaj.“ (52)

Konec septembra se je Peter II. podal na pregled utrd. „Zatem smo si ogledali severno obrambno črto in pregledali mnogo bunkerjev in antitankovskih gnezd. Prestrašilo me je slišati denarne vsote v številkah, ki so bile potrošene za te utrdbe, in sem zato generala Kosića — z zelo pomanjkljivim čutom za spoštovanje z moje strani — vprašal, kako da se generali niso nič naučili iz fiaska Maginotove linije in al se mu ne zdi, da bi bilo bolj pametno trositi denar za protitankovske topove. Odgovoril mi je: „Veličanstvo, mi, ki smo imeli toliko izkušenj, vemo bolje te stvari kakor pa nekdo, ki je tako mlad kakor Vi.“ (53)

„28. oktobra 1940 so italijanske čete napadle Grčijo iz svojih baz v Albaniji. To me je pretreslo iz dveh razlogov: Jugoslavija in Grčija sta bili vedno v zelo prijateljskih odnosih in, skupaj s Turčijo, bi ji morali iti na pomoč v smislu Balkanskega pakta. A po zadržanju naše vlade vse do tistega trenutka je bilo sklepati, da na pomoč ne bomo šli. Drugi razlog pa, ki me je pretresel, je bilo dejstvo, da bo Jugoslavija, ko bo enkrat Grčija zasedena, obkoljena od vseh strani od samih močnih sovražnikov.“ (57)

Ob podpisu zveze Nemčija-Italija-Japonska 27. 9. 1940 in pristopu Madžarske, Romunije in Slovaške je zapisal: „Nikakor nisem mogel urediti svojih misli, kajti zajet sem bil na eni strani v čustva naroda, ki so bila tudi moja, in na drugi strani v logično razmišljanje, ako ne bi bil koncem koncev za nas tudi pristop najboljši, kajti tako bi pridobili na času, hkrati pa se ne bi vrgli v samomorilsko vojsko v tistem trenutku... Moj stric, general Kosić, moji profesorji in vojaški instruktorji so mi dajali različne razloge za pojasnitev vladne politike. Vse do tedaj so bili moji problemi podobni problemom vseh fantov, a na lepem sem se znašel v vrtincu dogodkov, ki jih zaradi mladosti nisem mogel presoditi, zaradi premajhne izkušenosti pa ne znal usmerjati. Srce in misli, čustva in vzgoja so bili v medsebojnem konfliktu... vedel sem, da bi moral poslušati dokaze starejših, modrejših in bolj verziranih v politiki kakor sem bil sam.“ (58)

„Za božič smo priredili običajno družabno popoldne in po končanem programu nastopajočih se mi je posrečilo priti v razgovor z nekim gostom (imena ne pove, op. prireditelja), s katerim sem že dolgo hotel govoriti. Bil je diplomat in prišel je na obisk iz Anglije. Precej vprašan sem mu stavil v zadevi splošne situacije vojske v Angliji. Narisal mi je zelo temno sliko... Vprašal sem ga tudi, ali bi Anglija mogla takoj dostaviti letalske

sile, lahke tanke in tudi čete, ako bi mi vstopili v vojsko. Dejal je, da po njegovem to ne bi bilo mogoče.“ (58/9)

„Spominjam se, da mi je stric pripovedoval, kako lažje stališče bi imeli, ako bi mogli od Turkov izsiliti obljubo, da bodo šli z nami v vojsko na strani Grčije, da pa na žalost ni mogoče dobiti od njih nikake izjave. Zanimiva, toda vznemirjajoča poročila so prihajala od našega poslanika v Berlinu, kj se je trudil, da bi zavlekel podpis našega pristopa k Trojnemu paktu, obenem pa izognil zahtevi, da dovolimo nemškim četam prehod skozi naše ozemlje. Proti koncu februarja so se ti razgovori nehali in nikdar več me niso klicali, naj bi bil prisoten pri podajanju dnevnih poročil. Popolnoma nevednega so me pustili. Stric je odšel za nekaj dni na Brdo in po vrnitvi sem ga videl samo za nekaj minut: bil je zelo zaskrbljen in potr. Napetost v palači in v mestu je rastla. Govorice so narasle v nedogled, najslabša od njih pa je bila, da bo Jugoslavija lepega dne kar podpisala pristop k Trojnemu paktu. Prišel sem izostajati od popoldanskih ur pouka enkrat z enim izgovorom, drugič z drugim, obenem pa zbral majhno skupino starih prijateljev z vojaške akademije, univerze in višjih šol, s katerimi sem se podajal na dolge vožnje v notranjost dežele. Ko smo bili enkrat iz mesta, smo se menili, kaj bi morali storiti, ako bi vlada podpisala pakt.“ (59)

(Bo še)

„RAJŠI SMRT KOT PARTIZANSKA PUŠKA“

Na hribu Ulaki nad Starim trgom v Loški dolini so partizani postavili velik spomenik padlim v zadnji vojni. Spomenik je narejen iz trdega kraškega kamenja. Tem kamnom manjka samo še kiparja, da bi vanje vklesal imena, ki so komunistom neljuba. To so imena fantov, mož in deklet, katerim so vzeli življenje tisti, ki postavljajo spomenike lažnim herojem, istočasno pa trdovratno tajé o stotinah mrtvih junakov, ki so dali svoja življenja v obrambi pred nasiljem, lažjo in zločinstvom. — Eden takih neznanih junakov je komaj šestnajstletni *Stanko Ravšelj* iz Nadleska. Po italijanski kapitulaciji dne 8. septembra 1943 se je partizanom predala postojanka vaških straž v Pudobu (drugi del postojanke na drugem koncu vasi se je partizanom zoperstavil ter ponoči napravil izpad). Po predaji so kljub obljubi o amnestiji partizani del predanih borecev odpeljali in postrelili, druge pa mobilizirali v partizanske edinice. Med zadnjimi je bil tudi Stanko Ravšelj. Na vprašanje, ali hoče v partizansko vojsko, je odgovoril: „*Rajši smrt kot partizansko puško!*“ Ker se partizanom na noben način ni posrečilo pridobiti si mladega Stankota, so ga odvedli in neznanokje ustrelili. Tako je padel fant — junak, eden izmed stotin v Loški dolini. — J. Š., Argentina.

LJUBIMO SVOJ JEZIK!

V avgustovi številki sem na splošno obravnaval vprašanje tako imenovanih izposojenk, t. j. besed, ki so se iz drugih jezikov vrinile v naš jezik in izpodrinile pristne in lepe domače besede. Je pa nekaj takih med njimi, ki so s časom dobile že pomenski razloček in jih je zato težko (ali sploh nemogoče) nadomestiti s skladnimi domačimi izrazi. Kak jezikovni izvedenec ali pisatelj z zdravim čutom pa bo morda s časom tudi tem našel ustrezne domače besede (iz ljudskega jezika ali pa dobre skovanke, ki pa morajo biti skovane iz duha ljudskega jezika in po veljavnih jezikovnih vodilih!).

Izposojenk se je vse preveč vrinilo v naš jezik. Tu hočem opomniti le na take, ki jih največkrat nahajamo v našem tisku, pravzaprav na tiste, ki sem jih (ali jih bom) našel v Vestniku, končno pa dodal še nekaj najbolj znanih (recimo kričečih), katerih tu ne bom našel.

Tako imenovane tujke (v ožjem pomenu), ki jih nahajamo skoraj v vseh jezikih in jih je težko nadomestiti s skladnimi domačimi izrazi, tu ne bom omenjal. Te besede izvirajo največkrat iz latinskih in starogrških besed, sem pa tje še iz drugih (francoskih, angleških itd.). Omenjal bom le tujke, za katere imamo ustrezne domače izraze. Te tujke rabimo največkrat iz lenobe, ker se nam ne ljubi iskati jim skladnih domačih besed — ali pa se nam zdiyo tujke bolj imenitne, učene. V tem največ greše pisci znanstvenih obravnav. Najbrž se boje, da bojo njihovi spisi manj učeni, premalo znanstveni, če bojo tujke slovenili. Mojster v iska-

nju tujkam domačih izrazov je bil vseučiliški profesor dr. Aleš Ušeničnik, eden največjih naših učenjakov, pa mu zato ni nihče mogel prisojati kake manjše učenosti. Nasprotno!

Da bomo laže ločili take tujke od izposojenk, bom pri naštevanju izposojenk in tujk zadnje deval v okrogli oklepaj. (Okrogli oklepaj poleg kake besede — izposojenke ali tujke — bom rabil tudi za natančnejše pojasnilo k tisti besedi ali pripis ženskega ali srednjega spola pri (moških) pridevnikih. Tam torej okrogli oklepaj ne pomeni, da gre za tujko!) Ne bom pa omenjal tistih tujk, ki jim ni mogoče najti slovenskega izraza v polnem pomenu tujke.

Daljša pojasnila ali izraze z več besedami, izpeljanke itd. bom deval v oglati oklepaj.

Morda bo kdo glede na že ukoreninjene izposojenke ugovarjal rabi novih (v resnici častitljivo starih!) besed, ki naj izposojenke zamenjajo, češ da se jim bo težko privaditi. A to je kaj jalov ugovor. Če smo se privadili tujim, se bomo toliko laže domačim besedam! Če jih bomo dosledno, stalno rabili, nam bojo prejšnje (tuje) kmalu tuje zvenele in se jih bomo ogibali. Še toliko rajši, ker nas bo spodbujala zavest, da so nadomestne besede naše, slovenske! Ali bi ne bilo razveseljivo za nas, če bi naš zamejski tisk bil v zgled domovinskemu?!

Ne bom omenjal ne piscev ne naslovov člankov in tudi ne številik strani, na katerih sem (ali bom) našel izposojenke. Našteval pa jih bom, kolikor mogoče po vrsti, začevši z letošnjimi številkami. Vsako izposo-

jenko bom omenil le enkrat, čeprav se v sledečem besedilu še ponavlja. Na levi je izposojenka, na desni — za pomišljajem (—) domača beseda, ki naj izposojenko nadomesti.

Vojna — vojska

[Beseda vojna ni slovenska — torej izposojenka, ki je izpodrinila našo lepo besedo vojska, dala pa ji pomen vojaštva. Slovenska narodna pesem nikjer nima besede vojna; pravi, n. pr. — fantje na vojsko grejo... — da vsi ti mladi fantje na vojsko pojdejo... Pri Prešernu beremo: ...To noč je jenjal vojske šum... V ljudskih rekih: Česar ni, še vojska ne vzame — itd.]

Pravilno bomo torej rekli: prva... druga svetovna vojska (ne vojna)! Vojska med Nemci in Francozi itd.

Namesto vojska v pomenu vojaške organizacije pravimo vojaštvo, vojaške čete i. p. Ne: argentinska vojska, temveč arg. vojaštvo ali vojaške čete.

Ne bomo pisali: nemška vojska je vdrila na Poljsko, temveč, nemške čete so vdrle na Poljsko — itd.]

borba — boj

boriti se — bojevati se

borec — bojevnik

izvesti — izpeljati, speljati

izveden a, o) — izpeljan (a, o)

[privesti, odvesti — pripeljati, odp.

zavesti, povesti — zapeljati,

popeljati itd.]

(sistem — sestav)

(diktatura — samovlada, samovoljna vlada)

(kontrola — pregled, nadzor)

odgovarjati (v pomenu primerjave, enakosti) — ustrezati, ujemati se, skladati se

[Prim.: To ne odgovarja resnici — to se ne ujema z resnico — ali

krajše in boljše: to ni res (resnično)]

naziv — ime, naslov

(iluzija — slepilo, prazno upanje)

(konflikt — spor, navzkrižje,

spopad)

(kriza — nevarnost; pri boleznih: pred odločitvijo — na boljše ali slabše)

puč — prevrat

(akcija — delo, delovanje, podjetje)

(teritorij — ozemlje)

(teritorialni (a, o) — ozemeljski)

bodočnost — prihodnost

bodoči (a, e) — prihodnji (a, e)

lebdeti — [to izposojenko večkrat rabimo v napačnem pomenu; tu hoče reči: ...nam mora biti pred očmi — ali: ...moramo imeti pred očmi... Dobesedno pomeni lebdeti: plavati v zraku, viseti v zraku (n. pr. postovka). Nekateri jo rabijo v pomenu: živeti, mrleti, počivati itd. Vsekakor je boljše, če rabimo namesto nje kak slovenski izraz.]

zaključiti — nehati, jenjati, končati, dovršiti, opraviti

[izključiti — izločiti, izbrisati, vreči (iz društva)]

vključiti — vnesti, vračunati, vštetiti i. p.]

predstavnik — zastopnik

[predstavljati (koga) — zastopati (koga)]

predstavnštvo — zastopstvo

nekaj drugega je predstaviti koga komu — ali predstavljati kaj v pomeniti; n. pr., ta slika predstavlja — ta slika pomeni]

znak — znamenje

(protest — ugovor)

čustvo — čutje

prilika — priložnost

[ob priliki sestanka — na sestanku]

ku; ob priliki nove maše — ob, pri novi maši; ob ti priliki — ob ti priložnosti]

ostal (a, o) — drug (a, o)

[med ostalim — med drugim; predsednik pozdravi odbornike in ostale ude društva — predsednik pozdravi odbornike in druge ude društva... Žalujoči ostali — drugi žalujoči. Sorodniki in ostali udeleženci — sorodniki in drugi udeleženci.]

naslednji (a, e) — sledeči (a, e)

podati se (na pot) — odpraviti se, iti, odriniti, potovati

(imponirati komu kaj — spoštovanje imeti do česa)

(avtentičen — pristen)

krog (v pomenu družbe) — družba

[gospodarski krog, politični krog — družba gospodarstvenikov, politikov — ali krajše: gospodarstveniki, politiki. Med vojaškimi krogi — med vojaštvom; v visokih vojaških krogih — v visoki vojaški družbi, med častniki]

znatno — zelo, precej

[napetost je znatno popustila — napetost je zelo, precej popustila]

(kvalificirati — ocenjevati)

težiti — prizadevati si

težnja — prizadevnost, prizadetje

zediniti (se) — združiti (se)

istočasno — obenem, hkrati, sočasno

pojavit se — prikazati se

pojav — prikazen

pojava — prihod, navzočnost, nastop, prikaz

sila — moč

[silen (lna, lno) — močán (močén) (čna, čno)

silno (n. pr. lep) — močno, zeló, hudó (lep)

velesila — vélika država

zveza sil — zveza držav

vojaška sila — vojaška moč

konjska sila — konjska moč

vodna sila — vodna moč, itd.]

(rešpekt — spoštovanje (včasih tudi strah)

(potencial — zmogljivost)

priroda — narava

priroden (dna, dno) — naraven

izgledati — videti je

[izgleda, da bo lepo vreme — videti

je..., kaže, da bo lepo vreme

dobro izgleda — dobro kaže

dobro izgledaš — videti si zdrav,

kažeš, da si zdrav

ima izgled na uspeh — kaže, da

bo... obeta se uspeh — itd.]

(pakt — pogodba)

podleči (sovražniku) — premagan

biti (po sovražniku)

ogromen (mna, mno) — velikanski

točno — natančno

(panorama — razgled na vse strani)

poraziti — premagati, potolči, uničiti

ozir — pogled

[ozreti se — pogledati; oziroma —

ali, ali bolje

z ozirom na — gledati na]

odnosno — ali, ali bolje

zahtevati — terjati

(absurd — nesmisel)

(absurdno — nesmiselno)

prisiliti — primorati

(komanda — poveljstvo)

(kolos — velikan)

pred(po)stavka — vloga, pritožba,

predlog, prošnja, pogoj

važen (žna, žno) — pomemben

važno(st) — pomembno(st)

Razno: Zoprno je, če v stavčnem poddredju začnemo odvisne stavke dvakrat ali še večkrat zaporedoma z oziralnimi zaimkom ki!

Misliti na kaj, na koga! Zato ni prav: misel na njih, temveč: misel nanje.

Mislilo se je na... Prav: mislili so na...

Beseda cel (a, o) pomeni celoto, neokrnjenost polnost stvari. Hleb je cel, dokler je še nerazrezan. Lonec je cel, dokler ni ubit. Cel dan — ves dan (Ves dan je pri oknu stala... Vse nebo je bilo zagrnjeno z oblaki. ne: celo nebo...)

Na predvečer — pred večerom, zvečer pred... prejšnji večer.

Zadati poraz — premagati, potolči, uničiti

Uživati daber glas — biti na dobrem glasu.

Umik na celj črti — popoln umik

Dobil je nož v hrbet — zasadili, porinili so mu nož v hrbet.

Presenečujoče (hitro) — prese-netljivo (hitro).

Držati se ob strani — biti, stati ob strani, ne vmešavati se v...

Aspiracija — prizadevanje, čakanje na kaj, upanje na kaj, potegova! nje za kaj. — Vendar je večasi težko zadeti z domačimi besedami poln pomen tega izraza.

Pripomba: Prepričan sem, da s tem pregledom ali omenjanjem iz-

posojenk in tujk, za katere naj rajši uporabljamo slovenske izraze, ne bom nikogar žalil in da mi bojo sodelavci Vestnika za te opomnje, ali boljše, popravke hvaležni. Saj ni nič čudnega, če rabimo besede, ki jih vsak dan beremo v našem tisku in smo jih prevzeli od svojih prednikov v dobri veri, da so naše, slovenske. Vsakdo ni imel v šoli učitelja ali profesorja, ki bi ga bil opominjal na izposojenke, razen na kake očitne germanizme. Če skušamo zamenjati izposojenke sorodnih, slovanskih jezikov z domačimi besedami, s tem naša ljubezen do teh narodov in njihovih jezikov ni prav nič prizadeta. Če ljubimo njihove jezike, jim želimo, da bi bili prav tako lepi in čisti, kot to želimo svojemu jeziku — in če jih drugi čistijo (četudi od slovenskih izposojenk), imajo polno pravico do tega. Zaka.j bi je torej mi ne imeli pri svojem jeziku? Najprej moramo ljubi-ti svoj jezik! In če ga čistimo, čistimo nekaj povsem svojega. Te pravice nam torej ne more nihče. spod-bijati. Lju.bezen do naroda in jezika nam to nalaga že kot dolžnost!

„MARROQUINERIA FLORIDA“

AVDA. SAN MARTIN 2633

Florida F. N. G. B. M.

T. E. 797 - 1142

VAM NUDI PO ZMERNIH CENAH PRVOVRSTNO
IZDELANE USNJARSKÉ IZDELKE
VELIKA IZBIRA DAMSKIH TORBIC, ROKAVIC
IN DEŽNIKOV!

Se priporoča

IRENA

Društveno življenje

V. Tabor DSPB. Tiskarski škrat jo je uredniku zagodel. Po nesreči je izpadla cela vrsta z navedbo nekaterih odbornikov novega starešinstva. Celoten odbor je sestavljen takole: starešina Ivan Korošec, tajnik Šušteršič Tone, namestnik Tičar Beno, strokovni načelnik Prelog Miloš, pomočnika Radivoj Rigler in Metod Kraigher, članski načelnik Pregelj Bogo, pomočnika Dimnik Dušan, Logar Franc, gospodarski načelnik Jože Jenko, pomočnika Vencelj Dolenc, Polde Lah, tiskovni referent Pavle Rant, v nadzornem odboru pa so: Kralj Janez, ing. Matičič Anton, Rajko Urbančič.

V Slovenski vasi v Lanusu, Buenos Airesu, so imeli dan dobrega tiska. Obe tej priliki je uprava Vestnika preko Lovra Jana dostavila 128 izvodov številke Vestnika v propagandne namene. Upati je, da se bodo oglasili novi naročniki.

Direktor dušnih pastirjev č. g. Anton Orehar se je starešinstvu DSPB zahvalil za pozdrave s V. tabora z naslednjim pismom:

Buenos Aires, 24. avgusta 1961.

Društvu slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini

Spoštovani!

Prejel sem Vaše pismo z dne 12. avgusta t. l., v katerem mi pošiljate pozdrave iz V. rednega tabora. Prav vesel sem teh pozdravov in se Vam za nje najlepše zahvalim.

Želim, da bi Vaše društvo ohranjevalo med svojimi člani tiste ideale, kateri so Vas vodili v borbi za svobodo in vero slovenskega naroda v naši revoluciji. Naj bi Vas spremljal duh vere in odpovedi, ki je mnogim Vašim bojnim tovarišem prinesel smrt, Vam samim pa trpko življenje begunstva in izseljenstva.

Z vsem svojim pisanjem in delom pa skušajte vzgojiti posebej našo mladino v istem duhu odpovedi in želji po pravi svobodi, da bo zmožna in voljna nadaljevati Vaše delo, katerega ji boste tekom let morali prepustiti. Tako se boste vključili v krog tistih, ki med slovenskimi naseljenci v Argentini delajo za ohranitev vere, morale in narodne zavednosti.

Ko se Vam zahvalim za vse dosedanje delo, vse skupaj prav lepo pozdravljam!

S spoštovanjem!

Anton Orehar

Gospodarski načelnik DSPB Jože Jenko je za sodelovanje v stalnem prireditvenem odboru pridobil naslednje sodelavce: Kovač Tone, Matičič ing. Anton, Potočar Anton, škulj Edvard, Urbančič Tone. Novemu odboru želi Vestnik mnogo uspehov!

MISLI IZ PRIDIGE Č. G. DIREKTORJA OREHARJA

v slovenski kapeli za gen. Rupnikom in dr. Hacinom ter drugimi žrtvami,
3. septembra 1961

Spominske sv. maše in druge prireditve za našimi žrtvami so zahteva pietete do njih, nam v svarilo, mladim v poučenje.

Spoštljiva hvaležnost — pieteta — zahteva, da mislimo in molimo za nje, ki so žrtvovali sebe in svoje življenje za nas in naše življenje. Sv. pismo v Sirahovi knjigi pravi: „Hvaliti hočem vrle ljudi, naše očete. Bili slavni ljudje v svoji moči, svetovalci z vso svojo razumnostjo. Njih pravična dela se ne pozabijo“ (44, 1). Ne mislimo pri njih samo na zadnje dejanje, ko so darovali svoje življenje bodisi v borbi bodisi v pokoljih l. 1943 in 1945 ali po obsodbi. Mislimo na dela, ki so ga naše žrtve opravile tekom desetletij po naših organizacijah, ko so zgradili med Slovenci katoliško miselnost, ki je bila soliden temelj našega odpora prot brezbožnemu komunizmu.

Svarilo so nam te prireditve, da svojega boja proti komunizmu nismo končali l. 1945, ampak ga nadaljujemo in v teh letih stopa v važno obdobje. Ko gledamo zgodovino komunističnega boja proti človeški svobodi, proti krščanstvu, posebej proti katol. Cerkvi, je človeka strah. Načrt je podroben, neodjenljiv, da iztrebi Cerkev, uniči božjo idejo. Brzdajo se zaradi taktike samo takrat, kadar bi prehitel poseg preprečil uresničenje njihovega načrta. Počakajo, nič pa ne odnehajo. Komunizem se ni spremenil. Spretno izrablja psihološki vpliv tehničnega napredka in nekatere socialne uredbe v komunističnih državah. Smešijo pa Cerkev in demokratično urejene države. Tudi mi Slovenci moramo paziti, da nas nekatere spremembe v lastni domovini ne premotijo v hvalospev sistemu, ki tam vlada. Zaradi par cest in avtomobilov ne bomo spremenili svojega odklonilnega stališča do brezbožnega komunizma. Možnost sožitja s komunizmom je samo ob naših mrtvaških odrih. — Ohranimo med seboj popolno solidarnost, v vsem pozitivnem drug drugega podpirajmo, kar nam ustvarja največjo odporno moč, vsako razkrajanje pa vzbuja odobravanje na njihovi strani. Nevarni so nam skriti nergači, ki zahrbtno uničujejo našo moč. Prav tako bi bilo napačno psihološko in taktično, da bi različne skupine med nami sedaj poravnemale malenkostne medsebojne račune. Mi smo v borbi, v kateri moramo po besedah Janeza XXIII. ohraniti absolutno solidarnost. Prepozno bi bilo tožiti: Bič, ki nas tepe, vrv, ki nas davi, zmota, ki nas kvari, je prišla po pomanjkanju naše modrosti. Tudi ne zlorablajmo v osebne in sebične namene spomina žrtev. Tu velja načela: Sveto svetim. Ne mečite svetega psom in biserov svinjam. (Sv. pismo).

Mladini naj bodo te prireditve v pouk. Mi jih moramo poučiti o dogodkih, ki jih iz lastne izkušnje ne poznajo. Mladi pa naj strastno to vednost iščejo, da bodo tako dobili stik z zgodovinskim dogajanjem in mogli uspešno borbo nadaljevati, in se jim žrtve očetov ne bodo zdele nespametne. Poskrbeti moramo za formacijo mladih ljudi pozitivno miselno in moralno po kršč. nazoru in negativno, da ne razkrajamo s svojim

napačnim pojmovanjem in ravnanjem te rasti naše mladine. Podpirati tiste, ki vodijo mladino v moralni resnosti, saj vemo, da komunizem z mitingi in veseljačenjem kvari mlade ljudi. Videant consules, ne respublica quid detrimenti capiat — voditelji naj pazijo, da se mladina ne skvari in ne skvari vsa slovenska skupina. Voditelji smo vsi, ki imamo kakor koli vpliv v slovenskem javnem življenju.

Iz Tabora DSPB: Pri slučajnostih je eden izmed navzočih borcev omenil žalostno dejstvo, da je neka organizacija v Argentini s svojega občnega zbora poslala pozdravne besede sorodni organizaciji v domovini. Dasi je pri organizaciji v emigraciji šlo za skupnost, ki se ne ukvarja z ideološkimi problemi, je vendarle vse navzoče članstvo tak postopek obsodilo. Ista organizacija je pred časom imela navado, da je svojo družabno prireditev izvedla na predvečer spominske proslave v juniju. Ob primernih besedah v Svob. Sloveniji je ta praksa prenehala.

Borcem v Angliji: Uredništvo pričakuje izvleček iz spominov, ki jih je fieldmarshal Alexander objavil v Sunday Timesu (od 19. 2. dalje).

Vsem bralcem: Ne zadovoljite se s tem, kar berete v Vestniku, ampak sodelujte s prispevki, pošiljajte rezke iz časopisja, dostavljajte slike, javljajte osebne novice. Najbolj pa: pišite, kaj vam je prav in kaj ne v Vestniku.

Cianov dnevnik. Mnogi sprašujejo, kdaj bo nadaljevanje. Tem moram povedati, da je na strani 189 natisnjeno ob priliki zadnjega odlomka „Nadaljevanje in konec“.

to pa zato, ker je Ciano dnevnik končal z dnem, ko je prenehal biti zunanji minister, januarja 1943. Istega leta v jeseni je bil v Veroni ustreljen.

Errata. V oceni knjige Pred vrati pekla je bila v drugem odstavku zalomljena vrsta. Glasi se takole: ...čas branja. Prav v tem, da popisuje čas in trpljenje, grozo in posurovelost, ko smo že bili.

Septembrska naslovna stran: Pod Jalovcem.

OSEBNE NOVICE

Krščeni so bili: Marta Klemenc, hči Franceta in Marice Poljšak, Marta Jožefa Koželnik, hči Mihaela in Marije Javoršek, Ivana Slapničar, hči Janeza in Albine Jurjevčič, Marija Lucija Vasle, hči Mirka in Marije Kramar, Magdalena Osojnik, hči Maksa in Francke Bidovec, Tomaž Leban, sin Adolfa in Jožice Kien,

Izredno presenečenje je bil za vse Slovence b Buenos Airesu obisk č. g. Vinka Zaletela, ki je predaval v vseh slovenskih naseljih, v mnogih šoških tečajih in v osrednjem sedežu na Ramón Falconu o Koroški in slovenskem življu v njej. Ob ču-

FOTO MARIJAN ŠUSTERŠIČ

se priporoča

dovitih lepih slikah je zadišala domovina in na trak posneti zvoki iz domačih logov so bili najtoplejši pozdrav sredi zime. — G. župnik iskrena hvala in pa „Na svidenja!“

Umrla je gospa Marija Žirovnik, kateri so komunisti ubili moža in tri sinove. Sedaj je živela pri sinu Jožetu, znanem rezbarskem umetniku. N. p. v m.!

Novo slovensko podjetje v Buenos Airesu je MEGOR z. z. o. z., ki jo sestavljajo arh. Marijan Eiletz, Hotimir Gorazd in Marko Martec.

lanc. Bavi se z gradbenimi načrti in opremami stanovanj in lokalov.

V domovini je umrla gospa Jožefa Povše, mati č. g. M. Povšeta.

70-letnico rojstva je praznoval Ignacij Fink, 60-letnico pa Ignacij Lavrič. Obema jubilentoma, zavednima borcevema proti komunizmu, naše čestitke!

V svrhu specilizacije je prišla v Sao Paulo, Brasil, dr. Marjeta Mazovec por. Tuma, ki se skupaj s svojim možem dr. Milanom posveča bolnikom v Niteroi in Rio de Janeiro.

UREDNIKOV BUNKER

Septembrska številka. Mnogi so me vprašali, zakaj ni bilo več člankov o generalu Rupniku. Tem in vsem drugim bom navedel prepis pisma, ki je bil 6. julija dostavljen več ko desetim v Argentini in drugim po svetu: „Spoštovani! Petnajstletnice smrti generala Rupnika bi se Vestnik rad spomnil z vrsto člankov, posvečenih osebi pokojnega. Zato si Vas dovoljujem prositi, da k tej številki tudi Vi prispevate

članek, da bom tako ob soudeležbi številnih, naprošenih za sodelovanje, dostojno prikazali delo in osebnost pokojnika. Pričakuječ Vašega skorajšnjega odgovora Vas najlepše pozdravljam.“ Dodan je bil pripis: „Septembrska številka bo zaključena 25. julija.“ — Po tem datumu sem čakal še 10 dni, vendar dopisov ni bilo. Naknadne zamude v tiskanju je bilo krivo pomanjkanje električne struje v tiskarni.

FINO KROJAŠTVO ZA DAME IN COSPODE

PETER CAPUDER

Maipú 735/1

Buenos Aires

Vetrinjska tragedija

DOSPELA JE NOVA POŠILJKA

NAROČILA:

UPRAVA VESTNIKA,
Ramón Falcón 4158

*POHITITE Z NAKUPOM, AKO HOČETE IMETI
KNJIGO V SVOJI KNJIŽNICI*